

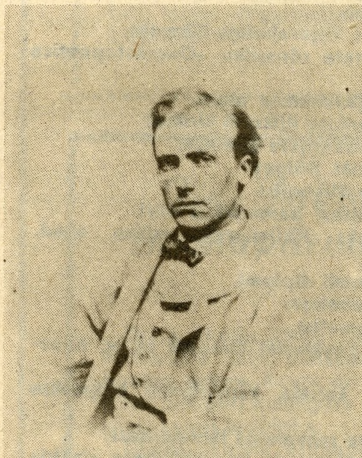
20 aastut

on selles: nüüd mööda, mil Hurli ja Jakoboni vahel lahutus tuli. Veikesest sädemest tuleb suur tuli, veikesest sõnast suur tüli. Seda tüli pidime paraku enam nägema kui armas oli. Lahutuse algusel ei kartnud küll keegi, et asi nii halvaks võiks minna, kui ta tõeste läks. Oleks seda karde-
tud, siis ehk oleks asjale ometi abi otsitud; aga meie kodumaa elu oli eestlaste keskes noor, vaimustuse poolest küll luulelise jennuga tiivistatud, eluküpsuse poole aga nõrk, ja see valmistas raske saatus.

Meie ei taha täna siis mitte kohu mõista, vaid tähtsaid asju ainuli meelde tuletada.

C. R. Jakobsoni Sakala ilmus 11. 3. 78. Seda võeti suure lahkusega vastu ja ta astus priskeste tööle. Kaastöölistest nimetas ta ainuli neli — Kreutzwald, Weske, Huri, Jürison. Ehk Jakobson, kui meie ei eksi, küll aastat 7 lehe luba oli ootanud, oli lehe väljaandmise kordasaatmine ometi raskem kui ta ehk mõtles. Siiski läks asi pea õigel korral ja päälegi, mis pääsi, kevadesel värskusel edasi. Oli ometi ajakirjanduslik elu meie juures nagu kunstlikult nägematal käel soigus seisnud. Uus elu algas ja kosutas silmnähtavalt.

Kuid sellel oli paraku oma nõrk külg. Temal puudus eeskava. Eesmärk oli küll kindel, rahva elu kosutamine. Kuidas sellele eesmärgile juurde saada, selleks ei leia meie kuskilt tarvilist teejuhti. «Mis ma pean tegema, et ma õndsaks saan?» Nii küsis noor-
mees juba 2000 aasta eest. Ka temal oli eesmärk kindel, aga tee tundmata. Meie teel seisis enam

takistusi oes kui vahest kuskil mujal. Eesmärk oli ial lapsel tuttav. Tee ja rändamine, mis ju kange võitlus pidi olema, nõudis enam kui «aja» küpsus pakkuda võis. Keelesegadus tegi Baabeli torniehitamise võimataks, meelesegadus ajas mehed kultuura ehituse kallal tülisse, meelesegadus selles mõttes, et üks ei teadnud, mis teine püüab ja nimelt kuidas ta seda püüab. Oleks see enne

selgeks tehtud, siis oleks igamees sellest kinni pidanud, mille pääle kokku lepitati ning meie oleksime täna hoopis teisel järjel võinud olla kui nüüd oleme.

Juba nelja kuu järele tuli välja, ei meeste meeled tõeste lahu läksivad, nii väga lahu läksivad, et nad üksteist pidivad Jumalaga jätma, pealegi avalikult ja pahandusega Jumalaga jätma. 18. 7. 78. kirjutas õp. Hurt Otepääs Jumalaga jätmise kirja alla ja laskis ta Jannseni lehes Eesti Postimehes ära trükkida. Jakobson vastas 5. 8. 78. Sakalas ning nüüd oli vaidlustele põhi pandud. Hurt astus Eesti Postimehes-uesti ette. Jakobson vastas selle peale pikemalt ja käredamalt, ning rahvas võttis tülist suure elamusega osa. See tuli iseäranis Aleksandri kooli komitee ja E. Kirj. Seltsi koosolekutel, isegi ka põllumeeste seltside koosolekutel nähtavale, kus Jakobson viimaks võitis, ise aga juba 1882. aasta algul suri ja enesega oma erakonna elu õuu hauda viis. Paljude kandidaatide keskes ei leidunud mitte ühtegi, kes tema asemele oleks võinud astuda. Lahutus oli Eesti vendade keskes nii sügav, ei nad, nagu Israeli lapsed 40 aastat kõrbes, oma aja pidivad ise-valmistatud kõrbes kõndima ja mitmesuguseid kurbi matuseid pidama.

See on asja välimine käik. Tema sisu juurde ehk tuleme teine kord tagasi.

«Olevik», Jurjevis, 21. juulil 1898